

ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΡΘΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΓΓΑΝΟΠΗΓΑΔΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΧΑΡΗΣ ΕΞΕΡΤΖΟΓΛΟΥ

Στις 6 Ιουλίου 2009 η εφημερίδα *Πρώτο Θέμα* δημοσίευσε ρεπορτάζ του Ανδρέα Μπελεγρή για τις απόψεις του Γιώργου Κόκκινου καθηγητή Διδακτικής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Το ρεπορτάζ με τίτλο, «Η Ρεπούση του Αιγαίου» κατήγγειλε τον Κόκκινο για ανθελληνικό παραλήρημα επειδή προσέγγισε κριτικά το γνωστό εγχειρίδιο της ΣΤ΄ Δημοτικού από μια διαφορετική σκοπιά *δίνοντας έμφαση στην αδυναμία του εγχειριδίου να ξεφύγει από το πλαίσιο της συνέχειας που έτσι και αλλιώς επέβαλλαν οι κατευθύνσεις του Υπουργείου Παιδείας.*

Σε επόμενο φύλλο της η εφημερίδα φιλοξένησε νέο ρεπορτάζ του ίδιου συντάκτη για την «αναστάτωση» που προκάλεσε η περίπτωση Κόκκινου στην «ακαδημαϊκή κοινότητα» [sic] δημοσιεύοντας για τον λόγο του αληθούς σύντομο σχόλιο του καθηγητή Παναγιώτη Ήφαιστου για τους «ανεπίγνωστα ή συνειδητά στρατευμένους προπαγανδιστές» που φιλοξενούν τα «λεγόμενα Τμήματα Κοινωνικών Επιστημών» για τα οποία ο Ήφαιστος προτείνει στην πολιτεία να πάψει να τα χρηματοδοτεί διότι είναι «αντικοινωνικά». Η αρθρογραφία της εφημερίδας συμπληρωνόταν από άμεσες βολές προς τον Κόκκινο σχετικά με την δήθεν πλημμελή παρουσία του και την άσκηση των διδακτικών του καθηκόντων στην Ρόδο. Με βάση το ρεπορτάζ αυτό οι βουλευτές του κόμματος ΛΑΟΣ, Κ. Βελόπουλος και Α. Γεωργιάδης κατέθεσαν επερωτήσεις στην Βουλή. Ο δεύτερος μάλιστα θεώρησε ότι ο Κόκκινος παραβιάζει ευθέως το Σύνταγμα της χώρας διότι δεν καλλιεργεί την εθνική συνείδηση όπως επιτάσσει η σχετική παράγραφος του άρθρου 16, δηλώνοντας ταυτόχρονα ότι παρά τον σεβασμό του ίδιου στην ακαδημαϊκή ελευθερία αυτή δεν μπορεί να είναι «απόλυτη» διότι κάποιος καθηγητής θα

Ο Χάρης Εξερτζόγλου διδάσκει Ιστορία στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

μπορούσε να την χρησιμοποιεί για «να προπαγανδίσει π.χ. τη χρήση ηρωϊνης από τους φοιτητές. [!]

Το θέμα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί γελοίο αν οι καταγγελίες περί παραχαρακτών της ιστορίας και ανθελλήνων δεν συνοδεύονταν από την ευθεία τρομοκρατία. Η δημοσίευση της φωτογραφίας του Γ. Κόκκινου δίπλα σε φωτογραφία νεκρών από την Μικρασιατική Καταστροφή στο στυλ «κοιτάξτε συνέλληνες τον ανθέλληνα και κανονίστε τον», οι παντελώς ανυπόστατες κατηγορίες για την κατά τον νόμο εκπλήρωση των διδακτικών του υποχρεώσεων εγγράφονται σε μια όχι και τόσο πρωτοφανή στρατηγική κατατρομοκράτησης πανεπιστημιακών που δακτυλοδεικτούνται ως υπονομευτές της εθνικής πολιτικής ορθότητας και κατ' επέκταση του έθνους. Είναι βέβαιο ότι αυτό ισχυριζόμαστε με απόπειρα φίμωσης της ίδιας της ακαδημαϊκής ελευθερίας των πανεπιστημιακών οι οποίοι βρίσκονται συνεχώς υπό τη δαμόκλειο σπάθη «καλοπροαίρετων» που διαστρεβλώνουν και παραποιούν τα κείμενά τους για να επιτελέσουν το εθνοφελές τους έργο. Στο θέμα αυτό εξάλλου στάθηκε και το κείμενο συμπαραστάσης που διακινήθηκε αλλά και άρθρα και επιστολές που δημοσιεύτηκαν στον Τύπο.

Από την πλευρά μου θεωρώ ότι η υπόθεση αυτή αποτελεί ένα άλλο επεισόδιο στους «πολέμους της Ιστορίας», αυτές τις συμβολικές διαμάχες ιδιαίτερης σημασίας, που γνώρισε η χώρα τα τελευταία χρόνια, με βαρύνον παράδειγμα το εγχειρίδιο της ΣΤ΄ Δημοτικού. Αν κάτι προκαλεί εντύπωση στους «πολέμους» αυτούς είναι ότι την υπεράσπιση του εθνικού αφηγήματος ανέλαβε μια ετερόκλητη συμμαχία δημοσιογράφων, πολιτικών, στρατιωτικών και πανεπιστημιακών οι οποίοι αντιμετωπίζουν κάθε κριτική προς το αφήγημα αυτό ως απορρέουσα από «νεοταξικά» κέντρα που υπηρετούν τυφλά την παγκοσμιοποίηση και έχουν ως στόχο την «αποδόμηση»

[sic] της εθνικής ταυτότητας και τη δημιουργία πολυπολιτισμικών κοινωνιών. Το ενδιαφέρον είναι ότι οι καταγγέλλοντες, που θίγονται κατάκαρδα όταν τους αποκαλούν εθνικιστές, εμφανίζουν την «αποδόμηση» του έθνους ως κυρίαρχου διεθνικού [συνωμοτικού] σχεδίου που έχει μεταφερθεί και στα καθ' ημάς. Όπως το θέτει ο Ιωάννης Σ. Κολιόπουλος «η ηγεμονία της διεθνιστικής «cabale» που νέμεται τις ευαισθησίες των Ελλήνων τουλάχιστον από τη Μεταπολίτευση και εξής είναι μάλλον ασφαλής και αδιαφιλονίκητη προς το παρόν τουλάχιστον. Στην Ελλάδα οι διάφορες πολιτικές ορθότητες φθίνουν και αποσύρονται με καθυστέρηση μιας δεκαετίας.»¹ Είναι πράγματι παράδοξο το πως η συγκρότηση ενός υπερεθνικού λόγου που δίνει βαρύτητα στα μειονοτικά δικαιώματά και τα δικαιώματα των μεταναστών, τον οποίο οικειοποιούνται επιλεκτικά και συχνά υποκριτικά πολλά κράτη, ταυτίζεται με ένα διεθνές σχέδιο αλλοίωσης εθνικών ταυτοτήτων όταν τα ίδια αυτά κράτη τον εγκαταλείπουν εύκολα στο όνομα των στενών τους εθνικών συμφερόντων.

Η συμμαχία αυτή δεν είναι καθόλου ανίσχυρη, όπως τα μέλη της διατείνονται. Εδραιωμένα στις διάφορες επαγγελματικές και πολιτικές θέσεις τους, με συνεχή παρουσία στα τηλεοπτικά παράθυρα, αρθρογραφώντας συνεχώς, πλημμυρίζοντας το δίκτυο με ιστοσελίδες και blogs, αναφέρονται πάντα γενικά και αόριστα σε απρόσωπους διεθνιστικούς κύκλους, που ποτέ δεν μαθαίνουμε, ο οποίοι βεβαίως απεργάζονται το κακό του ελληνικού έθνους. Υποστηρίζονται με τέτοια εμμονή την ύπαρξη αυτών των κύκλων προχωρούν στο επόμενο βήμα δηλαδή την τοποθέτηση όσων διαφωνούν μαζί τους στη θέση των υπηρετών των κύκλων αυτών. Διότι τι συνωμοτικοί κύκλοι θα ήταν αυτοί αν δεν είχαν παντού διασυνδέσεις και υποτακτικούς. Κατασκευάζουν με άλλα λόγια μια απεργία που απλώς δεν υπάρχει εμφανίζοντάς την.

τους εαυτούς τους διωκόμενους την ίδια στιγμή που οι ίδιοι κυριαρχούν στα ΜΜΕ. Καταγγέλλουν γενικώς τις «πολιτικές ορθότητες» που μας επιβάλλονται έξωθεν συγκαλύπτοντας ότι οι ίδιοι εκπροσωπούν την πλέον ισχυρή εκδοχή τους, το εθνικό αφήγημα, καταλήγοντας ακόμη και στο ξεσκόνισμα πανεπιστημιακών παραδόσεων, όπως στην περίπτωση Κόκκινου, για να βρουν Θέμα. Η σύγχυση που χαρακτηρίζει τον λόγο τους –με κυριότερα παραδείγματα τη χρήση της αποδόμησης, της πολυπολιτισμικότητας και του μεταμοντέρνου– είναι μέρος μιας ρητορικής που αποσκοπεί στη διαιώνιση της ηγεμονίας τους. Βέβαια το ζήτημα δεν είναι καθαρά ελληνικό. Παρά την ιδιαιτερότητα του ελληνικού πολιτισμού οι «πόλεμοι της ιστορίας» έχουν διεθνή εμβέλεια. Κάποιοι ίσως θα θυμούνται τις έντονες αντιδράσεις των Αμερικανών Ρεπουμπλικάνων στη δεκαετία του '90 οι οποίοι προεξάρχουσας της κας Lynne Cheney, συζύγου του μετέπειτα αντιπροέδρου των ΗΠΑ Dick Cheney, κατήγγειλαν ένα σχέδιο κατευθύνσεων της σχολικής ιστορίας για υπονόμηση της αμερικανικής εθνικής ταυτότητας. Οι νεοταξικοί Ρεπουμπλικάνοι κατά παράδοξο τρόπο αντιτάχθηκαν στην πολυπολιτισμικότητα προς όφελος της εθνικής ταυτότητας.

Η παράδοξη αυτή κατάσταση, το να εμφανίζει κανείς εαυτόν διωκόμενο ενώ ο ίδιος κατέχει τη θέση του διώκτη, αποτελεί πτυχή των «πολέμων της Ιστορίας» αν και όχι την πλέον σημαντική. Η δημόσια χρήση της ιστορίας –και η κατάχρησή της θα πρόσθεταν κάποιοι– θα είναι συνεχώς παρούσα στις ημέρες που ρχονται τόσο μέσα από την εκπαίδευση, όσο και κυρίως μέσα από τα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα ενημέρωσης. Ο χώρος αυτός αποτελεί πλέον μια νέα δυναμική αγορά. Τηλεοπτικές εκπομπές όπως «οι Μεγάλοι Έλληνες», με παραγωγή την τηλεόραση του ΣΚΑΙ, αλλά και πολλές βιβλίων που συνοδεύονται με DVD όπως το «Εμείς οι Έλληνες» αναγράφουν όλο το συμβατικό θεματολόγιο του ηρωισμού και των μεγάλων προοπτικότητας που υπηρέτησαν το εθνικό αφήγημα και την ιστορική συνέχεια που έχει σήμερα. Βέβαια, η χρήση της ιστορίας δεν ήταν άγνωστη στο παρελθόν. Αντίθετο, από τον 19ο αιώνα και

μετά η Ιστορία αποτελούσε πάντα ένα ισχυρό επιχείρημα για τα εθνικά δίκαια και η πολιτισμική διαπαιδαγώγηση περνούσε πάντα μέσα από πρακτικές της εθνικής μνήμης.

Αν κάτι προστίθεται σήμερα είναι η ανοικτή κρίση του εθνικού αφηγήματος σε μια πολιτική συγκυρία που το ίδιο το εθνικό κράτος μεταλλάσσεται κάτω από πολλαπλές πιέσεις. Το πιο πιθανό είναι ότι το εθνικό κράτος δεν θα εξαφανιστεί αλλά δεν πρόκειται να παραμείνει στην μεταπολεμική μορφή του. Τι ακριβώς σημαίνουν αυτές οι αλλαγές και αν είναι καλοδεχούμενες ή όχι είναι ένα τεράστιο ζήτημα για το οποίο δεν έχουν δοθεί, και ίσως είναι αδύνατο να δοθούν ικανοποιητικές και γενικά αποδεκτές απαντήσεις. Πώς εισπράττονται αυτές οι αλλαγές ως εμπειρία από διαφορετικά και μεταβαλλόμενα κοινωνικά στρώματα είναι ένα άλλο τεράστιο πολιτικό ζήτημα που εμπίπτει στις διαδικασίες παραγωγής ταυτότητας. Αλλά το να υποστηρίζει κανείς ότι μια παιδαγωγική άποψη για το τι και πώς πρέπει να διδάσκονται ιστορία παιδιά του δημοτικού, συνιστά αντεθνικό έργο αποτελεί τεράστια υποκρισία. Η σχολική διδασκαλία της ιστορίας αποτελεί σήμερα ένα πεδίο έντονου προβληματισμού και γιατί δεν είναι πλέον δεδομένο το τι χρειάζεται να διδαχθεί και γιατί δεν μπορούν να διδαχθούν τα πάντα. Είναι δε προκλητικό να υποστηρίζεται ότι από όλα τα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονται στο σχολείο η διδασκαλία της Ιστορίας ειδικά να εξαντλείται στην απομνημόνευση κάποιων εθνικά αποδεκτών γνώσεων και να καταργεί την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης και κρίσης.

Πολιτικές ομάδες πίεσης διεκδικούν μια προνομιακή αναφορά της εκδοχής του παρελθόντος που υποστηρίζουν την ύλη της διδασκόμενης ιστορίας καταφεύγοντας συχνά στην απολεσθείσα αυθεντία του εθνικού αφηγήματος. Όταν οι εκδοχές που προσφέρονται δεν τις ικανοποιούν μιλούν για «στρογγυλέματα» και «παραλείψεις» συγχέοντας την αδυναμία της σχολικής ιστορίας να ικανοποιήσει τους πάντες με την κριτική στο εθνικό αφήγημα. Αλλά η κριτική αυτή δεν σημαίνει στρογγύλεμα της ιστορίας. Στο πλαίσιο της το παρελθόν δεν γίνεται αναίμακτο, ειδυλλιακό και

βολικό για τους πάντες ούτε περιστρέφεται γύρω από τις μεγάλες προσωπικότητες. Η κριτική αυτή δεν καλλιεργεί υπέρμετρα τη λήθη ούτε υπηρετεί πολιτικές σκοπιμότητες, όπως πιστεύουν κάποιοι. Αναδεικνύει όμως όλα εκείνα που το εθνικό αφήγημα θέλησε να παρακάμψει, πρωτίστως ότι η εθνική συγκρότηση υπήρξε μια προσδιορισμένη χρονικά ιστορική διαδικασία μέσα στην οποία η διαμόρφωση μιας νέας συλλογικής ταυτότητας συνδυάστηκε με μια σειρά εθνοκαθάρσεων και κοινωνικών αποκλεισμών που συγκαλύφθηκαν από μια ρητορική περί ηρωισμού και αδιάλειπτης πορείας του έθνους προς την ολοκλήρωσή του. Από την άποψη αυτή η κριτική αυτή μπολιάζει το δημόσιο χώρο και δεν πρόκειται να εξαφανιστεί γιατί αποτελεί προϊόν μιας πολύ συστηματικής επεξεργασίας και όχι επειδή τα ερείσματα της είναι κάποιοι ισχυροί διεθνείς κύκλοι αλλά. Οι φύλακες της πολιτικής ορθότητας μπορούν να ανησυχούν.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

- 1 Ιωάννης Σ. Κολιόπουλος, «Η Ιστορία και οι χρήσεις της», στο *Η Αποδόμηση του εθνικού κράτους και της Ιστορίας του*, Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Θεσσαλονίκη, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 2007, σ. 19.